

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY SADKI W LATACH 2022-2023

Niniejsze sprawozdanie odnosi się do dokumentu pn. „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Sadki na lata 2022-2025” Został on wprowadzony przez Radę Gminy Sadki uchwałą nr LIV/59/2022 z dnia 8 grudnia 2022 r. Wykonanie uchwały powierzono Wójtowi Gminy Sadki.

Realizacja programu weszła w życie po 14 dniach od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 2022 r. poz. 7298.

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami Wójt sporządza co dwa lata sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami, które przedstawia Radzie Gminy.

Wstęp

Głównym celem ww. Programu jest zahamowanie degradacji substancji zabytkowej, zachowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz kształtowanie atrakcyjnego wizerunku gminy Sadki. Należy zwrócić uwagę, iż pomimo obowiązywania Programu na lata 2022-2025 nawiązuje on do zapisów programowych na lata 2017-2020. Jednocześnie należy podkreślić, iż perspektywa realizacji działań jest długofalowa i powinna zostać ujęta również w kolejnych aktualizacjach dokumentu. Stąd nie wszystkie zaplanowane działania zostały jak dotąd w pełni zrealizowane, przede wszystkim wskutek niedostatecznych środków finansowych, ale i w związku z ich ewaluacją oraz dostosowaniem zmieniających się przepisów prawnych. Jest to o tyle istotne, że większość zadań określonych w programie realizowana jest w wyniku działań władz samorządowych, w obszarze zagadnień o charakterze organizacyjno-prawnym, promocyjno-edukacyjnym, finansowym a także renowacyjnym i inwestycyjnym. Gmina Sadki nie ma natomiast instrumentów kontrolnych dla realizacji inwestycji przy obiektach będących w posiadaniu innych podmiotów, takich jak parafie, przedsiębiorstwa czy osoby fizyczne.

W Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Sadki określone zostały zadania, mające na celu finansowanie, inicjowanie, wspieranie oraz koordynowanie prac z dziedziny ochrony zabytków, krajobrazu kulturowego oraz upowszechnianie i promowanie dziedzictwa kulturowego. Zadania te obejmują także organizację działań edukacyjnych wobec lokalnej społeczności.

Zgodnie z art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2013 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, przedmiotowy Program, ma na celu w szczególności:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,

- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków, podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

a także:

- zapoznanie z zasobami dziedzictwa kulturowego, historią i zabytkami gminy,
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Zadania postulowane do wykonania w związku z realizacją gminnego programu opieki gminy Sadki, podobnie jak poprzednio to:

- bieżąca aktualizacja GEZ (w tym monitorowanie stanu zachowania zabytków) – sporządzenie kart zabytków nieruchomości wpisanych do ewidencji i rejestru zabytków, jeżeli się pojawią nowe obiekty wstawione przez WKZ do ewidencji,
- organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych i informacyjnych prezentujących dobra kultury na terenie gminy Sadki,
- oznakowanie tablicami informacyjnymi najważniejszych zabytków w gminie (kościół p.w. Św. Wojciecha, historyczne nagrobki na cmentarzu parafialnym) i promocja lokalnych szlaków turystycznych,
- porządkowanie i zabezpieczanie obiektów na terenach objętych ochroną, wspieranie rozwoju muzeów regionalnych, izb pamięci itp.,
- monitorowanie stanu zachowania zabytków i uwzględnianie zagadnień związanych z ochroną zabytków w studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- wdrażanie zapisów programu rewitalizacji, studiów widokowo-krajobrazowych, studiów historyczno-urbanistycznych lub innych opracowań dotyczących krajobrazu kulturowego w realizacji zagospodarowania przestrzennego gminy,
- prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: gminnych parkach, cmentarzach, obszarach nieczynnych cmentarzy,
- współpraca z parafią p.w. Św. Wojciecha w Sadkach na rzecz utrzymania dobrego stanu technicznego kościoła parafialnego w Sadkach i 4 nagrobków położonych na cmentarzu. Wszystkie obiekty są wpisane do rejestru zabytków i są najważniejszymi zabytkami w Sadkach.

Uzupełnieniem wymienionych głównych zasad ochrony prawnej obiektów i obszarów zabytkowych jest upowszechnianie informacji o wartościach historycznych, krajobrazowych i kulturowych tychże obiektów. Działanie to przyczyni się do zwiększenia społecznej roli w procesie ochrony zabytków, tak bardzo istotne w przypadku małych, lokalnych społeczności.

Edukacyjny aspekt w procesie ochrony zabytków może być realizowany poprzez m.in.:

- włączenie najbardziej atrakcyjnych obiektów zabytkowych w trasy turystyczne,
- ścieżki i trasy edukacyjne, za pomocą oznakowania turystycznego obszaru (drogowskazy, tablice informacyjne, mapy, przewodniki),

- uwzględnianie obiektów zabytkowych w treści map, przewodników, materiałów promocyjnych gminy,
- organizacja imprez kulturalnych, sportowych, turystyczno-rekreacyjnych,
- powstanie muzeum regionalnego bądź izby regionalnej.

Nową formą ochrony obiektów i obszarów zabytkowych jest ich rewitalizacja, czyli zespół działań (w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej) prowadzących do ożywienia zniszczonych, zdegradowanych obiektów i obszarów, często przez nadanie im nowych funkcji, przy jednoczesnym zachowaniu walorów historycznych, architektonicznych oraz kulturowych. W gminie Sadki obszar rewitalizacji obejmuje miejscowości: Dębionek, Liszkówko, Kraczki. Oddzielną grupę obiektów do odnowy stanowią zespoły folwarczne i dworsko-folwarczne, w dużej części zdewastowane a mogące stanowić ważny aspekt turystyki regionalnej.

Wiele obiektów ujętych w ramach tych zespołów już nie istnieje lub znajduje się w stanie ruiny.

Ochrona poszczególnych obiektów zabytkowych nierozzerwalnie wiąże się z ochroną wartości kulturowych krajobrazu i przestrzeni gminy. W związku z tym w zagospodarowaniu terenów obowiązują następujące zasady:

- zachowania i utrzymania terenów otwartej przestrzeni krajobrazu rolniczego,
- zachowania harmonijnego krajobrazu w aspekcie widoczności z perspektywy ciągów komunikacyjnych oraz punktów widokowych,
- zachowania istniejących zadrzewień śródpolnych oraz ich uzupełnianie,
- zachowania i ekspozycji krzyży i kapliczek przydrożnych,
- zachowania przebiegu dróg krajobrazowych wraz z ich okazałymi obsadzeniami,
- ograniczania lokalizacji wolnostojących obiektów reklamowych poza obszarami zabudowanymi.

W zakresie działań zmierzających do ochrony i zachowania zabytkowej zabudowy na terenie gminy Sadki obowiązują lub wprowadzone zostaną następujące zasady:

- zachowania wartościowej zabudowy wiejskiej poprzez zapewnienie jej dobrego stanu technicznego i estetycznego, a także prowadzenie prac rewitalizacyjnych, remontowych i konserwatorskich (z uwzględnieniem, jeśli to możliwe, ich wykonania w zakresie całych elementów, np. cały dach, cała elewacja itd. celem zahamowania tendencji odtwarzania częściowego i niestyłowego),
- ograniczania zmian w bryle, detalach architektonicznych oraz rozmiarach obiektów,
- realizacja nowej zabudowy w sąsiedztwie zabytkowych obiektów bądź w miejscach lokalizacji dotychczasowej zabudowy historycznej, powinna być oparta o cechy istniejących obiektów,
- maksymalnego ograniczania lokalizacji wolnostojących nośników reklam w sąsiedztwie obiektów zabytkowych i w strefach ochrony konserwatorskiej, oraz reklam na obiektach zabytkowych lub ograniczenie ich do minimalnych rozmiarów.

W związku z powyższym poszczególne działania związane z ochroną zabytków i promocją gminy można ująć według poniższych priorytetów, które będą realizowane przez okres następnych 4 lat.

Priorytety

Priorytet I: ZARZĄDZANIE DZIEDZICTWEM KULTUROWYM GMINY	
kierunki działań	zadania
<p>Podjęmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację, • zabytków będących własnością gminy, • prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy, • wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych oferujących wypoczynek i rozrywkę (regionalne potrawy, zwyczaje itp.) oparte na miejscowych tradycjach; • wspieranie rozwoju regionalnych izb pamięci, skansenów itp.
Priorytet II: OCHRONA KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY	
kierunki działań	zadania
<p>Rozszerzenie zasobu i ochrony środowiska kulturowego gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wdrażanie zapisów dokumentów programowych w odniesieniu do zabytków i krajobrazu kulturowego gminy, • egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w dokumentach programowych odnoszących się do zabytków (głównie w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji), • walka z samowolami budowlanymi na obszarach objętych ochroną konserwatorską.
Priorytet III: PROMOCJA, EDUKACJA I DOKUMENTACJA WALORÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY	
kierunki działań	zadania
<p>Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • udostępnienie informacji o zabytkach na stronie internetowej urzędu gminy, • wydawanie i wspieranie działań związanych z wydawaniem publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy, • wprowadzanie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez wspieranie i organizowanie zajęć edukacyjnych,

	<ul style="list-style-type: none"> • opracowywanie lub wspieranie prac o tematyce związanej z kulturą i zabytkami (studia historyczno-urbanistyczne, studia krajobrazowe, katalogi typów m.in. zabudowy regionalnej, detalu architektonicznego, cmentarzy itp.), • włączanie do szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, konnych) obiektów zabytkowych. • ...
--	--

Jeśli chodzi o prace remontowe dotyczące zabytków, to będą one dotyczyły obiektów nieruchomości wymienionych w GEZ, gdzie Gmina Sadki jest właścicielem - bez wskazywania konkretnej perspektywy czasowej (okres realizacji 4 lata). Poza działaniami konserwatorskimi na niektórych obiektach ewidencyjnych, pozostaje cała przestrzeń działań edukacyjnych, promocyjnych i informacyjnych.

Ogół działań programowych skoncentrowany będzie na wykonywaniu zadań ujętych w ramach priorytetów i na rzetelnym wypełnianiu wskazań zawartych w ustawie o zagospodarowaniu przestrzennym, ustawie o ochronie i opiece nad zabytkami, ustawie prawo budowlane, ustawie o gospodarowaniu nieruchomościami itp., dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego. Władze Gminy Sadki posiadają świadomość dziedzictwa kulturowego znajdującego się na ich terenie.

Jednym z głównych celów Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Sadki na lata 2022-2025 jest zachowanie dziedzictwa kulturowego jako czynnika sprzyjającego rozwojowi turystycznemu gminy. Efektywność tych działań uzależniona będzie w dużej mierze od możliwości pozyskania środków zewnętrznych oraz współpracy z ludźmi i instytucjami, szczególnie z WKZ w Toruniu i parafią p.w. Św. Wojciecha w Sadkach.

Realizacja celów gminnego programu opieki nad zabytkami.

Ewidencja zabytków, czyli rozpoznanie zasobów dziedzictwa kulturowego jest jednym z podstawowych elementów składowych systemu ochrony zabytków. Obecnie, z terenu naszej gminy, do rejestru zabytków województwa kujawskiego – pomorskiego wpisane są obiekty nieruchome:

BRONIEWO Założenia dworsko – parkowe: Dwór, Park

DĘBOWO Założenia dworsko – parkowe: Park, Stajnia, Stodoła, Wolarnia, Chlewnia, Obora, Wieża ciśni, Wozownia, obok Magazyn, Dom mieszkalny

SADKI Kościół parafialny p.w. św. Wojciecha

SADKI Cmentarz rzymsko – katolicki parafii p.w. Św. Wojciecha, Kaplica grobowa rodziny Robowskich

SAMOSTRZEL Założenia pałacowo – parkowe: Pałac, Park

Zabytki nieruchome niewpisane do Rejestru Zabytków ujęte w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków obejmują:

Lp	Miejscowość	nr	obiekt
1	Anieliny		Układ ruralistyczny w granicach strefy ochrony konserwatorskiej „B”
2	Anieliny	38	Dom

3	Anieliny	42	Dom
4	Anieliny	45	Dom
5	Anieliny	57	Dom
6	Anieliny	65	Dworzec dom
7	Anieliny	66	Dom
8	Bnin		Układ ruralistyczny w granicach strefy ochrony konserwatorskiej „B”
9	Bnin	2	Dom-szkoła
10	Bnin	14	Dom
11	Bnin	34	Dom
12	Broniewo		Założenia dworsko-parkowe (dwór, park)
13	Dębionek	1	Dom
14	Dębionek	9	Dwór, dom
15	Dębionek	18	Dom
16	Dębionek	19	Dom
17	Dębionek	20	Dom
18	Dębionek	20	Budynek gospodarczy
19	Dębionek	30	Dom
20	Dębionek	31	Dom (dawna szkoła)
21	Dębowo		Założenia dworsko-parkowe (park, stajnia, stodoła, wolarnia, chlewnia, obora, wieża ciśnień, wozownia ob. magazyn, dom mieszkalny)
22	Dębowo	10	Kościół p.w. Św. Michała Archanioła
23	Dębowo	10	Ogrodzenie w zespole kościoła
24	Dębowo	17	Dom (dawna szkoła)
25	Dębowo	12/ 14	Kapliczka
26	Dębowo	12	Dom
27	Dębowo		Stajnia obecnie owczarnia w zespole dworskim
28	Dębowo		Gorzelnia
29	Dębowo		Lodownia
30	Jadwiżyn		Układ ruralistyczny w granicach strefy ochrony konserwatorskiej „B”
31	Jadwiżyn	3	Dom
32	Jadwiżyn	3	Budynek gospodarczy
33	Jadwiżyn	6	Dom
34	Jadwiżyn	9	Dom
35	Jadwiżyn	24	Dom (dawna szkoła)
36	Jadwiżyn	34	Dom
37	Kraczki	22	Dom (dawny młyn wodny)
38	Kraczki	23	Dom
39	Kraczki	30	Dom
40	Kraczki	31	Dom
41	Kraczki	34	Dom
42	Kraczki		Kaplica
43	Kraczki		Kapliczka
44	Kraczki		Pozostałości parku
45	Liszkówko	14	Poniatówka przy domu
46	Liszkówko	15	Poniatówka przy domu
47	Liszkówko	16	Poniatówka przy domu
48	Liszkówko	18	Poniatówka przy domu
49	Łodzia		Układ ruralistyczny w granicach strefy ochrony konserwatorskiej „B”
50	Łodzia	7	Dom z budynkami gospodarczymi
51	Łodzia	9	Dom
52	Łodzia	15	Dom

53	Łódzia	27	Dom
54	Łódzia	27	Budynek gospodarczy
55	Łódzia	28	Dom
56	Łódzia	28	Budynek gospodarczy
57	Łódzia	47	Dom
58	Łódzia	51	Dom
59	Mrozowo		Zespół folwarczny w granicach strefy ochrony konserwatorskiej „B”
60	Mrozowo	15	Czworak ob. Dom
61	Mrozowo	16	Dawna szkoła obecnie dom
62	Mrozowo		Kaplica p.w. NMP Królowej Wszechświata
63	Mrozowo		Rządcówka
64	Mrozowo		Stajnia
65	Radzicz		Układ ruralistyczny w granicach strefy ochrony konserwatorskiej „B”
66	Radzicz		Kościół ewangelicki ob. Rzymsko-katolicki p.w. św. Andrzeja Boboli
67	Radzicz		Dawna szkoła obecnie świetlica wiejska
68	Radzicz		Gorzelnia dworska
69	Radzicz	28	Dom
70	Radzicz	34	Dom
71	Sadki		Układ ruralistyczny w granicach strefy ochrony konserwatorskiej „A i B”
72	Sadki	1	Kościół parafialny p.w. św. Wojciecha
73	Sadki		Cmentarz rzym.-kat. parafii p.w. św. Wojciecha
74	Sadki		Kaplica grobowa rodziny Robowskich
75	Sadki	1	Gorzelnia
76	Sadki	1	Dom (dawna biblioteka)
77	Sadki	2	Plebania
78	Sadki	7	Przedszkole (dawna szkoła)
79	Sadki	2	Dwór
80	Sadki	14	Organistówka (obecnie dom)
81	Sadki	4	Dwór (obecnie biurowiec RSP)
82	Sadki	8	Dom
83	Sadki	15	Dom
84	Sadki	17	Dom
85	Sadki	17	Budynek gospodarczy przy domu
86	Sadki	39	Dom
87	Sadki	39	Budynek gospodarczy przy domu
88	Sadki	48	Młyn
89	Sadki	1	Dom
90	Sadki	10	Dom
91	Sadki	17	Dom
92	Sadki	18	Dom
93	Sadki	18	Dawna kuźnia
94	Sadki	25	Dom
95	Sadki	39	Dom
96	Sadki	42	Budynek gospodarczy przy domu
97	Sadki	43	Dom z budynkiem gospodarczym
98	Sadki	56	Dom
99	Sadki	67	Dom
100	Sadki	71	Dom
101	Sadkowski Młyn	1	Dom
102	Sadkowski Młyn		Młyn

103	Sadkowski Młyn		Dwór
104	Sadkowski Młyn		Budynek gospodarczy przy dworze
105	Samostrzel		Układ rurlistyczny i zespół folwarczny w granicach strefy ochrony konserwatorskiej („A, B i E”)
106	Samostrzel		Założenia pałacowo-parkowe (pałac, park)
107	Samostrzel		Browar (obecnie nieużywany)
108	Samostrzel	16	Gorzelnia (obecnie nieużywana)
109	Samostrzel		Pozostałości ogrodzenia
110	Samostrzel		Kaplica p.w. św. Stanisława Kostki
111	Samostrzel	18	Dom (dawna oficyna i dom pisarza)
112	Samostrzel	32	Ośmiorak
113	Samostrzel	33	Dom (dawna szkoła)
114	Samostrzel	35	Ośmiorak
115	Samostrzel	35	Kapliczka z figurą Matki Boskiej
116	Samostrzel		Stajnia (w zespole folwarcznym)
117	Samostrzel		Zespół budynków kolejowych (dom 38,39,43, nastawnia, budynek dworca kolejowego)
118	Śmielin		Zespół folwarczny w granicach strefy konserwatorskiej („B”)
119	Śmielin		Dom nr 46
120	Śmielin	14	Ośmiorak
121	Śmielin	17	Dom (dawna szkoła)
122	Śmiellin	5	Poniatówka przy domu
123	Śmielin	13	Poniatówka przy domu
124	Śmielin		Chlewnia (magazyn w zespole folwarcznym)
125	Śmielin		Rządówka (dom nr 36 w zespole folwarcznym)
126	Śmielin		Spichlerz (w zespole folwarcznym)

Cmentarze

127. Cmentarz ewangelicki Anieliny I
128. Cmentarz ewangelicki Anieliny II
129. Cmentarz ewangelicki Bnin
130. Cmentarz ewangelicki Dębionek
131. Cmentarz rzymsko-katolicki Dębowo
132. Cmentarz ewangelicki Dębowo I
133. Cmentarz ewangelicki Dębowo II
134. Cmentarz ewangelicki rodowy Dębowo
135. Cmentarz ewangelicki Kraczkki I
136. Cmentarz ewangelicki Kraczkki II
137. Cmentarz poepidemiczny Kraczkki
138. Cmentarz ewangelicki Łodzka
139. Cmentarz poepidemiczny Łodzka
140. Cmentarz rzymsko-katolicki Radzicz
141. Cmentarz ewangelicki Radzicz
142. Cmentarz rzymsko-katolicki Sadki

- 143. Cmentarz ewangelicki Sadki I
- 144. Cmentarz ewangelicki Sadki II
- 145. Cmentarz ewangelicki Sadki (Wybudowanie)
- 146. Cmentarz ewangelicki Sadkowski Młyn
- 147. Cmentarz ewangelicki Samostrzel (Borek)
- 148. Cmentarz ewangelicki Samostrzel (Słojek)
- 149. Cmentarz ewangelicki Samostrzel

Gminna Ewidencja Zabytków

Obiekty zabytkowe zarówno te wpisane do rejestru zabytków jak i w wojewódzkiej ewidencji zabytków, ujęte są w gminnej ewidencji zabytków. Stosownie do art. 22 ust. 5 ww. ustawy: *W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte: 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru, 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków, 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.* Gminna ewidencja zabytków ma charakter zbioru otwartego. Ujęcie obiektu w gminnej ewidencji zabytków nie jest formą prawnej ochrony zabytku jaką jest wpis do rejestru zabytków. Jakkolwiek dla obiektu uwzględnionego w gminnej ewidencji zabytków istnieje obowiązek uzgodnienia przez właściwy organ architektoniczno - budowlany z organem ochrony zabytków decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy (art. 53 i 60 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r.) oraz uzgadniania pozwolenia na budowę lub rozbiórkę (ustawa z dnia 7 lipca 1994 r., art. 39 ust. 3 Prawo budowlane).

Gmina Sadki posiada założoną w 2015 roku gminną ewidencję zabytków. W „GEZ” ujęte są m.in.: zabytki architektury (w tym obiekty sakralne, rezydencjonalne, mieszkalne, gospodarcze, techniki i przemysłu); układy przestrzenne (folwarki), cmentarze, zieleń komponowana - parki, aleje, zabytki archeologiczne. Gminna Ewidencja Zabytków została sporządzona w formie kart, zawierających m.in. dane adresowe o obiekcie, datowanie, formę ochrony, fotografie, mapę z lokalizacją.

Gmina Sadki nie posiada bezpośrednio możliwości wpływania na poprawę zachowania obiektów, które nie są jej własnością. W związku z powyższym stan techniczny wielu obiektów na przestrzeni ostatnich lat się pogorszył. W przypadkach modernizacji budynków, które z uwagi na przeprowadzone zmiany w wyglądzie, stanu elewacji i stolarki okiennej, drzwiowej, zatraciły charakter obiektów zabytkowych, będą wykreślane z gminnej ewidencji zabytków.

Monitorowanie stanu zachowania zabytków i uwzględnianie zagadnień związanych z ochroną zabytków w studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Gmina Sadki posiada studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy Sadki, wprowadzone Uchwałą nr X/56/2015 r. z 3 września 2015 roku, gdzie zaznaczono strefy ochrony konserwatorskiej na terenie naszej gminy.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązują na niektórych obszarach gminy. W większości zasady budowy oraz zagospodarowania przestrzennego terenu, określane są w drodze decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego bądź o warunkach zabudowy, wydawanych przez Wójta Gminy.

Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych i informacyjnych prezentujących dobra kultury na terenie gminy Sadki, wspieranie publikacji poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy.

Gmina Sadki posiada szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy, poprzez udostępnienie informacji o zabytkach na stronie internetowej.

Gminny Ośrodek Kultury organizował w latach 2022-2023:

1. Gminne Obchody Rocznicy Powstania Wielkopolskiego.
2. Konkurs „Najpiękniejsza palma wielkanocna w gminie Sadki”.
3. Uroczystości z okazji Świąt majowych.
4. Konkurs „Najpiękniejszy Wieniec Dożynkowy”.
5. Konkurs „Najpiękniejsze stoisko dożynkowe”.
6. Widowisko Plenerowe „Krajeńskie Dożynki”
7. Obchody Rocznicy Wybuchu II Wojny Światowej.
8. Iskry Niepodległej oraz wirtualny Teatr Historii „Niepodległa” - widowisko edukacyjne o Polkach i Polakach, którzy zmienili nasz świat.
9. Powiatowo-Gminny Konkurs Rękodzieła „Z kuferka Babuni”.

Gminna Biblioteka Publiczna w Sadkach organizowała w latach 2022-2023:

1. „Ginące miejsca w kujawsko-pomorskim” – prelekcja p. Michała Jankowskiego
2. „Tajemnice pałacu w Samostrzelu” – prelekcja dr Sławomira Łanieckiego.

Przedszkole Gminy Sadki „Dobre Ludki” obecne było we wszystkich wydarzeniach organizowanych przez GOK i GBP. Poza tym:

1. Konkurs patriotyczny dotyczący Dnia Niepodległości-Kartka dla Polski.
2. Makieta Sadek – wystawa
3. Wykonanie herbu Sadek – wystawa w przedszkolu.

Szkoła Podstawowa w Sadkach organizowała w latach 2022-2023:

1. Rajdy rowerowe po miejscach atrakcyjnych kulturowo i przyrodniczo w Gminie Sadki.

Zespół Szkół Stowarzyszenia „Żakus” w Anielinach organizował w latach 2022-2023:

1. Gminne Obchody Rocznicy Powstania Wielkopolskiego.
2. Konkurs: „Najpiękniejsza palma wielkanocna w Gminie Sadki.
3. Uroczystości z okazji świąt majowych.
4. Konkurs: „Najpiękniejszy Wieniec Dożynkowy”
5. Widowisko plenerowe „Krajeńskie Dożynki”.
6. Obchody Rocznicy Wybuchu II Wojny Światowej na Piaśnicy.
7. Powiatowo-Gminny Konkurs Rękodzieła „Z Kuferka Babuni”.
8. Uroczyste Obchody Święta Niepodległości-Anieliny.
9. Obchody Rocznicy II Wojny Światowej-Anieliny.
10. Wieczornica „Pora gwiazdka na wieczórę ...”

Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: gminnych parkach, cmentarzach, obszarach nieczynnych cmentarzy.

Gmina Sadki współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy w Nakle nad Notecią w ramach zatrudniania osób na roboty publiczne i staże. Realizuje cykliczne prace pielęgnacyjne i porządkowe na terenach objętych ochroną konserwatorską.

Współpraca z parafią Św. Wojciecha w Sadkach na rzecz utrzymania dobrego stanu technicznego kościoła parafialnego w Sadkach i 4 nagrobków położonych na cmentarzu. Wszystkie obiekty są wpisane do rejestru zabytków i są najważniejszymi zabytkami w Sadkach.

W ramach tej współpracy Gmina Sadki na wniosek Parafii, udzieliła dotacji na zadanie pn. „Remont i konserwacja ścian i sklepień kościoła parafialnego p.w. św. Wojciecha w Sadkach-etap 1” w kwocie 500.000,00 zł oraz na zadanie pn. „Opracowanie projektu prac konserwatorskich i restauratorskich kaplicy grobowej rodziny Robowskich, na cmentarzu w Sadkach oraz wykonanie tych prac” w kwocie 400.000,00 zł. Środki na ten cel Gmina Sadki w kwocie 882.000,00 zł pozyskała z Polskiego Ładu.

Maksymalnego ograniczenia lokalizacji wolnostojących nośników reklam w sąsiedztwie obiektów zabytkowych i w strefach ochrony konserwatorskiej, oraz reklam na obiektach zabytkowych lub ograniczenie ich do minimalnych rozmiarów.

Zasady w zakresie umieszczania reklam na obiektach lub terenach będących własnością Gminy Sadki zostały określone uchwałą nr XXXIV/12/2010 Rady Gminy Sadki z dnia 25 marca 2010 roku.

Dzięki współpracy z wymienionymi organizacjami Gmina Sadki realizuje wyznaczone w programie zadania. Podnosi się świadomość społeczna o zabytkach. Dokumentuje się w wersji elektronicznej i fotograficznej informacji o zabytkach.

Na zakończenie sprawozdania, pragnę podziękować wszystkim podmiotom, osobom, które aktywnie wspierają działania zmierzające do ochrony zabytków na terenie gminy Sadki.